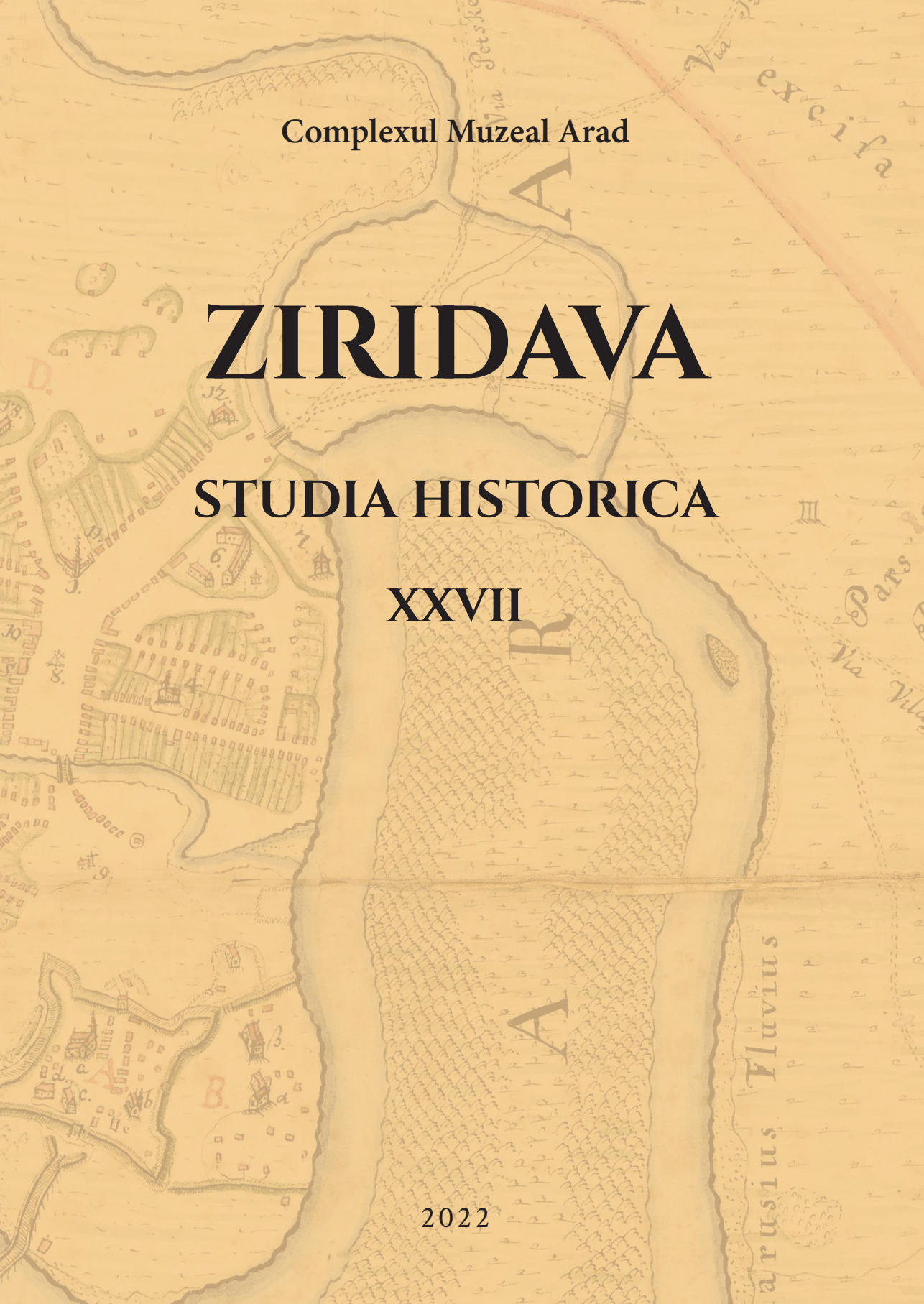

A detailed historical map of Arad, Romania, serves as the background. The map is rendered in a sepia tone with various geographical features and labels. A large river, labeled 'Flavius' and 'arvius', flows through the center. To the left, a fortified area is depicted with numerous small buildings and structures, some labeled with letters like 'A', 'B', 'C', 'D', 'E', 'F', 'G', 'H', 'I', 'J', 'K', 'L', 'M', 'N', 'O', 'P', 'Q', 'R', 'S', 'T', 'U', 'V', 'W', 'X', 'Y', 'Z'. A road labeled 'Via Petrska' runs along the top. Another road labeled 'Via exercita' runs along the right. A road labeled 'Pars' runs along the bottom right. A road labeled 'Via Vila' runs along the bottom left. The map also shows various other features like hills, fields, and small settlements.

Complexul Muzeal Arad

ZIRIDAVA

STUDIA HISTORICA

XXVII

2022

COMPLEXUL MUZEAL ARAD

ZIRIDAVA
STUDIA HISTORICA
XXVII

Editura MEGA
Cluj-Napoca, 2022

**Proiect editorial coordonat de Complexul Muzeal Arad
și susținut financiar de Consiliul Județean Arad**

Consiliul de redacție:

Redactori: SORIN OVIDIU BULBOACĂ, FELICIA ANETA OARCEA

Secretari de redacție: IOAN PAUL COLTA, ADRIANA PANTAZI, ANIKÓ WITMAN

Consiliul științific:

JOSEF WOLF, Institutul pentru Istoria și Geografia Regională a Șvabilor Dunăreni, Tübingen, Germania; OVIDIU PECICAN, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca; MIRCEA MĂRAN, Școala de Studii Înalte pentru Educatori „Mihailo Palov”, Vârșeț, Serbia; ANDREEA EMBER, Centre des Monuments Nationaux, France; EUSEBIU NARAI, Universitatea de Vest Timișoara; CAMIL PETRESCU, Universitatea de Vest Timișoara; ANDREI FLORIN SORA, Universitatea din București, Societatea de Științe Istorice din România; LAURENȚIU ȘTEFAN SZEMKOVICS, Arhivele Naționale Istorice Centrale, București; CORNELIU PĂDUREAN, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; ANDREI ANDÓ, Universitatea „Aurel Vlaicu” Arad; MARIUS IOAN GREG, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad; DORU SINACI, Biblioteca Județeană „A. D. Xenopol” Arad; DUMITRU TOMONI, Societatea de Științe Istorice din România.

*In Romania, the periodical can be obtained through subscription or exchange,
sent as post shipment, from Museum Arad, Arad, Piata G. Enescu 1, 310131, Romania.
Tel. 0040-257-281847.*

ZIRIDAVA. STUDIA HISTORICA

Any correspondence will be sent to the editor:

MUSEUM ARAD

Piata George Enescu 1, 310131 Arad, RO

e-mail: office@museumarad.ro

The content of the papers totally involve the responsibility of the authors.

Persoane de contact:

Dr. Sorin Ovidiu Bulboacă: sorin_bulboaca@yahoo.com

Dr. Felicia Aneta Oarcea: felly_oarcea@yahoo.com

Dr. Ioan Paul Colta: ioanpaul.colta@gmail.com

ISSN 1224-7316

Copertă: CĂLIN MAN

Tehnoredactare: IOAN DOREL RADU

Editura Mega | www.edituramega.ro

e-mail: mega@edituramega.ro

CUPRINS

- 9 **FELICIA ANETA OARCEA, IOAN PAUL COLTA**
În loc de prefață
In memoriam Onisim Colta (1952–2022)
- 41 **SORIN BULBOACĂ**
Canonici la Capitulul Orod (Arad) în secolele XII–XIV
Canonical in the Chapter of Orod (Arad) in the 12th–14th centuries
- 53 **OVIDIU PECICAN**
A doua versiune a Cronicii din vremea lui Matei Basarab (1640–1646)
The second version of the Chronicle conveyed in the Matei Basarab time (1640–1646)
- 61 **SORIN MITU**
Români și maghiari în Transilvania medievală: raporturi imagologice,
conviețuire etnică și conflicte sociale
*Romanians and Hungarians in medieval Transylvania: imagological relations,
ethnic coexistence and social conflicts*
- 87 **ANDREEA EMBER**
Les espaces cachés de Château de Maisons
The hidden areas of the Castle of Maisons
- 115 **ELENA RODICA COLTA**
Breslele arădene. Rânduieli imperiale și mod de viață
Guilds of Arad. Imperial ordinances and a way of life
- 121 **CAMIL PETRESCU**
Aspecte din presa românească bănățeană până la Marea Unire
Aspects of Romanian written media from Banat before the Great Unification

- 135 **ELENA RODICA COLTA**
Colecționari de cărți vechi din bibliotecile arădene
Collectors of old books from Arad's libraries
- 147 **MARIAN GHEORGHE**
Comportamentul nupțial al luteranilor din orașul Arad (mijlocul secolului al XIX-lea – începutul veacului XX)
The Nuptial behavior of the Luterans in the city of Arad (mid 19th century – early 20th century)
- 165 **MIRCEA MĂRAN**
Noi contribuții la biografia scriitorilor din familia Tințariu
New contributions to the biography of writers from the Tințariu family
- 175 **FELICIA ANETA OARCEA**
Profesorul-preot Nicolae Mihulin (1878–1941). Repere biografice
The professor-priest Nicolae Mihulin (1878–1941). Biographic references
- 185 **CRISTINA GUDIN**
Considerații privind învățământul românesc în anii Primului Război Mondial
Considerations regarding Romanian education during the First World War
- 199 **IOAN BOLOVAN, SORINA PAULA BOLOVAN**
Communication et diplomatie dans la tournée du général Berthelot en Transylvanie (1918–1919)
Communication and diplomacy in general Berthelot's Transylvanian tour (1918–1919)
- 211 **IONELA SIMONA MIRCEA**
Liceul „Mihai Viteazul” – primul liceu românesc de stat din Transilvania
“Mihai Viteazul” High School – the first Romanian state high school in Transylvania
- 231 **MARIN POP**
Din activitatea organizației Partidului Național Român din județul Arad în perioada 1920–1922
From the activity of the organization of the Romanian National Party from Arad county during 1920–1922
- 249 **LAURENȚIU-ȘTEFAN SZEMKOVICS**
Ordinul „Steaua României” conferit șefului contabilității Consistoriului Arad (1923)
The “Star of Romania” Order conferre on the head of accounting of the Consistory of Arad (1923)

- 259 **EUSEBIU NARAI**
Percepția cotidianului bănățean *Vestul* asupra relațiilor româno-franceze în luna aprilie 1931
The perception of the Banat daily Vestul (The West) on the Romanian-French relations in April 1931
- 275 **CLAUDIU SERGIU CĂLIN, MARIUS OANȚĂ**
Procesul intentat celor trei episcopi catolici acuzați de „spionaj în favoarea Vaticanului”: Augustin Pacha, Adalbert Boros și Joseph Schubert
The lawsuit filed against the three Catholic bishops accused of „spying for the Vatican”: Augustin Pacha, Adalbert Boros and Joseph Schubert
- 297 **ALEXANDRU ȘTEFAN**
RECENZIE – Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărire din Transilvania și comitatele învecinate în secolele XIII–XIV
- 299 **MARIUS OANȚĂ**
RECENZIE – Arhidieceza Romano-Catolică de București (1948–1964). Structuri ecleziale centrale

RECENZIE

Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărire din Transilvania și comitatele învecinate în secolele XIII–XIV

ALEXANDRU ȘTEFAN

În anul 2021, prestigioasa Editură Mega din Cluj-Napoca, a publicat o valoroasă teză de doctorat, elaborată de Alexandru Ștefan, despre *Sigiliile și practicile sigilare ale locurilor de adevărire din Transilvania și comitatele învecinate în secole XIII–XIV*, sub coordonarea acad. prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop.

Teza de doctorat alcătuită cu acuritate științifică de către Alexandru Ștefan abordează un subiect tratat pentru prima dată în România, focalizându-se asupra sigiliilor și practicilor sigilare ale locurilor de adevărire (adevărate "notariate publice" în Evul Mediu) din Transilvania și părțile vestice ale țării noastre: capitulul catedral din Alba Iulia, conventul benedictin din Cluj-Mănăstur, conventul ioanit din Turda, conventurile augustinienilor și dominicanilor din Alba Iulia, capitulul catedral din Oradea, conventul premonstratens din Dealul Orășii, capitulul catedral din Cenad și capitulul colegial din Arad.

Lucrarea realizată de Alexandru Ștefan se bazează pe investigarea și analiza unui mare număr de izvoare medievale, de surse primare, din Arhivele Naționale ale României (o serie de fonduri arhivistice ale Serviciului Județean Bihor, Serviciului Județean Brașov, Serviciului Județean Cluj-Napoca, Serviciului Județean Covana, Serviciului Județean Sibiu), în Arhivele Naționale ale Ungariei, precum și în colecția de manuscrise ale Bibliotecii Academiei României, Filiala Cluj-Napoca. De asemenea, se remarcă numărul mare de volume de documente

edite consultate, precum și vasta literatură de specialitate parcursă în limbile română, maghiară, engleză și germană. Evidențiem faptul că numeroase articole și cărți citate de Alexandru Ștefan îi aparțin istoricului și muzeografului arădean Augustin Mureșan.

Cartea publicată de Alexandru Ștefan se întinde pe 442 pagini și începe cu prezentarea sigilografiei ca disciplină auxiliară a istoriei (capitolul I), insistând apoi asupra locurilor de adeverire în istoria juridică a Ungariei medievale (capitolul II), evidențiind (în capitolul III) practica diplomatică a locurilor de adeverire din voievodatul Transilvaniei dar și din comitatele vestice. Cel mai important capitol al cărții (IV) prezintă detaliat, cu rigoare științifică, sigiliile locurilor de adeverire din Alba Iulia, Cluj-Napoca, Oradea, Cenad și Arad. Ultimul capitol al lucrării (V) evidențiază particularitățile specifice ale practicilor sigilare utilizate de locurile de adeverire în veacurile XIII și XIV.

Anexele lucrării elaborate de Alexandru Ștefan însumează circa 140 de pagini, prezentând listele documentelor originale păstrate ale locurilor de adeverire din Alba Iulia (în tabele amănunțite), Cluj-Napoca, Oradea, Cenad și Arad, categoriile diplomatice ale actelor, precum și sigiliile acestora (inclusiv fotografii ale sigiliilor autentice, originale păstrate până azi).

Din perspectiva noastră, cartea publicată de Alexandru Ștefan prezintă o importanță deosebită, deoarece explică, pentru prima dată, tipurile de acte emise de capitulul colegial din Arad în veacurile XIII și XIV și prezintă sigiliul folosit de canonicii din Arad, în epoca respectivă.

Valorificând și prelucrând un vast material arhivistic, din veacurile XIII și XIV, explicând funcționarea și practica diplomatică și sigilară a locurilor de adeverire din Transilvania și comitatele vestice în Evul Mediu, lucrarea publicată de Alexandru Ștefan la Editura Mega reprezintă, fără îndoială, o contribuție valoroasă la mai buna cunoaștere și înțelegere a istoriei și societății medievale de pe teritoriul actual al României.

Sorin Bulboacă*

* Conf. univ. dr., manager Complexul Muzeal Arad, medievist, sorin_bulboaca@yahoo.com.